

Dnr SOFN-2026-00007

§ 4 Tillsynsrapport Länsstyrelsen 2025

Beslut

På de skäl som anförts av förvaltningen beslutar nämnden att

1. Rapporten läggs till handlingarna.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Förslag till beslut

1. Rapporten läggs till handlingarna.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning av ärendet

Länsstyrelsen i Stockholms län har den 18 november 2025 genomfört en inspektion av Södertörns överförmyndarnämnd.

Länsstyrelsen kan framföra tre nivåer av kritik: viss kritik, kritik eller allvarlig kritik. Av rapporten framgår att Länsstyrelsen inte har någon kritik att framföra mot Södertörns överförmyndarnämnd.

Av Länsstyrelsens rapport framgår däremot ärenden där Länsstyrelsen däremot har något att anmärka på.

1. Länsstyrelsen noterar att den digitala signeringen av årsräkningar inte uppfyller kraven på avancerad elektronisk signering enligt lagstiftningen.

Från 2026 kommer den digitala signeringen av e-årsräkningar att justeras så att den förses med tydligare uppgifter så att den bättre överensstämmer med lagstiftningen.

2. Länsstyrelsen uppmanar överförmyndarnämnden att se över rutinerna runt granskning av årsräkningar så att ställföreträdare primärt får komma in med skriftliga kompletteringar vid bristfälliga årsräkningar i stället för att överförmyndarnämnden gör egna justeringar.

Överförmyndarnämnden gör relevanta justeringar i granskningsrutinen.

Södertörns ÖVERFÖRMYNDARNÄMND

i kommunerna Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nynäshamn, Salem och Tyresö

Beslutande organ
Södertörns överförmyndarnämnd

Dokumenttyp
Protokoll
Sammanträdesdatum
2026-01-28

Sida
2 (2)

3. Länsstyrelsen noterar att ett beslut saknas i en granskad akt.
Överförmyndarnämnden har redan ändrat en funktion i ärendehanteringssystemet vilket gör att felet inte ska kunna upprepas.

Handlingar i ärendet

- Bilaga 1 Information om tillsynsrapport 2025.
- Bilaga 2 Tillsynsrapport Södertörn 2025.

Beslutet ska skickas till

Akt

För kännedom: Samtliga medlemskommuner; Botkyrka, Haninge, Huddinge, Salem, Nynäshamn och Tyresö kommun.

Justerare

Utdragsbestyrkande

Rapport från inspektion den 18 november av Södertörns överförmyndarnämnd

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholms län (Länsstyrelsen) kritiserar inte Södertörns överförmyndarnämnd (nämnden).

Inledning

Länsstyrelsen besökte nämndens kansli den 18 november 2025. Vid inspektionen granskades nämndens register över ställföreträdarskap samt 46 enskilda akter. I bilagan till rapporten finns information om vilka akter som granskades.

Nämnden yttrade sig över ett utkast av rapporten den 16 december. Länsstyrelsen har beslutat att inte genomföra ett digitalt sammanträde med nämnden. Länsstyrelsen har beaktat nämndens yttrande i rapporten.

I rapporten tar vi upp de ärenden som vi haft något att anmärka på.

Uppföljning av föregående rapport

I rapporten från föregående inspektion [dnr 56734-2024] riktade Länsstyrelsen ingen kritik mot nämnden.

Aktgranskning

Bristfälligt undertecknande av redovisningshandlingar

Sammanfattning av granskningen

Vid granskning av årsräkningar som har lämnats in via kommunens e-tjänst har Länsstyrelsen noterat att årsräkningarna inte har varit undertecknade på ett sådant sätt som uppfyller kraven på avancerad elektronisk underskrift. På årsräkningarna framgick

ställföreträdarens namn i datorskrift, men det framgick inte av själva årsräkningarna hur de hade signerats. Bristen noterades bland annat i akterna 21187, 3630, 6839, 16360, 18675 och 4867.

Länsstyrelsens bedömning

Årsräkningar ska avges och undertecknas på heder och samvete (14 kap. 15 § föräldrabalken (1949:381) (FB)). Underskriften säkerställer att man kan bevisa kopplingen mellan personen som har avgett årsräkningen på heder och samvete med innehållet i årsräkningen. Underskriften, såväl i fysisk som i elektronisk form, fyller en viktig funktion vid ett eventuellt framtida utkrävande av straffansvar mot en ställföreträdare. Överförmyndaren måste därför se till att ställföreträdare ger in årsräkningar i original, som är undertecknade på heder och samvete i beständig skrift. Om redovisningshandlingarna inkommer via verksamhetssystemets e-tjänst bör den digitala signaturen framgå vid granskningen av den digitala handlingen.

Justitieombudsmannen (JO) har i ett protokoll från den 20 februari 2017 (dnr 7221-2016) refererat till artikel 26 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 av den 23 juli 2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG (eIDAS-förordningen) gällande de krav som ställs på en avancerad elektronisk underskrift. Enligt förordningen ska den ”vara unikt knuten till undertecknaren. Undertecknaren ska kunna identifieras genom den. Den ska vara skapad på grundval av uppgifter för skapande av elektroniska underskrifter som undertecknaren med hög grad av tillförlitlighet kan använda uteslutande under sin egen kontroll. Den ska vara kopplad till de uppgifter som den används för att underteckna på ett sådant sätt att alla efterföljande ändringar av uppgifterna kan upptäckas”.

Länsstyrelsen konstaterar att den digitala signeringen av årsräkningar i ovanstående akter inte uppfyller kraven på avancerad elektronisk underskrift enligt lagstiftningen. Det går därmed inte att säkerställa vem som har lämnat in handlingarna och vem som bär det yttersta ansvaret för innehållet i handlingen. Länsstyrelsen uppmanar nämnden att se över e-tjänsten gällande undertecknande av redovisningshandlingar.

Kommentar från nämnden

Nämnden har i sitt yttrande till Länsstyrelsen meddelat att den digitala signaturen av e-årsräkningar kommer från 2026 att förse med tydligare uppgifter så att de lättare kan länkas unikt till, och kan identifiera, den som signerar.

Korrigeringar i årsräkningar

Sammanfattning av granskningen

I flera av de granskade akterna noterade Länsstyrelsen att årsräkningar hade granskats utan anmärkning trots att nämnden hade gjort flera korrigeringar i årsräkningarna. I akt 14597 gällande ett godmanskap hade det bland annat gjorts stora korrigeringar av huvudmannens saldo i årsräkningen för räkenskapsåret 2022. Det av ställföreträdaren angivna saldot på 438 555 kronor hade korrigerats till 168 431 kronor. Summan av huvudmannens totala tillgångar hade också korrigerats från 442 159 kronor till 177 921 kronor. Det framgick inte av akten att årsräkningen hade skickats till den gode mannen för ny påskrift.

Andra exempel på akter där liknande korrigeringar i årsräkningar har förekommit utan att räkningarna har skickats tillbaka till ställföreträdaren är akterna 18414, 19719, 6310p2, 18954 och 12798.

Länsstyrelsens bedömning

Förordnade förmyndare, gode män och förvaltare ska före den 1 mars varje år i en årsräkning till överförmyndaren redogöra för förvaltningen under föregående år av egendom som har stått under ställföreträdarens förvaltning. Årsräkningen ska avges på heder och samvete. I årsräkningen ska anges den enskildes tillgångar och skulder vid början och slutet av den tid som räkningen avser. Vidare ska en sammanställning göras av inkomster och utgifter under nämnda tid. Av årsräkningen ska särskilt framgå hur mycket som har använts för den enskildes uppehälle eller nytta i övrigt (14 kap. 15 § FB).

Förmyndares, gode mäns och förvaltares verksamhet står under överförmyndarens tillsyn (12 kap. 9 § FB). Överförmyndaren ska granska deras verksamhet med ledning av de förteckningar, årsräkningar, sluträkningar samt andra handlingar och uppgifter angående förvaltningen som har lämnats (16 kap. 3 § första stycket

FB). Granskningen av årsräkningar utgör därför en central del av överförmyndarens tillsyn över ställföreträdare.

Justitieombudsmannen har i beslut den 8 december 2009 (dnr 5955-2009) uttalat bland annat följande angående en överförmyndares granskning av förteckningar och årsräkningar. "[...] Om för stora ändringar görs utan medverkan av ställföreträdaren är det risk att straff- och skadeståndsansvaret urholkas. Det är i dessa fall bättre att ställföreträdaren ombeds att ge in en skriftlig komplettering".

Länsstyrelsen vill framhålla följande. Om överförmyndaren vid granskningen av t.ex. en årsräkning finner att den är alltför bristfälligt ifylld bör överförmyndaren i första hand begära att ställföreträdaren kompletterar årsräkningen. Det är ställföreträdaren, inte överförmyndaren, som ska upprätta årsräkningen. Länsstyrelsen uppmanar nämnden att se över sina rutiner i detta avseende.

Kommentar från nämnden

Nämnden avser att se över sina rutiner och göra relevanta justeringar. Beträffande de enskilda akterna som har nämnts i rapporten har nämnden inte haft några misstankar om oegentligheter i ärendena. Nämnden har gjort ändringar utifrån de inlämnade verifikationerna från banken samt på kontrolluppgifter från samtliga utbetalare.

Yttrande över förvaltningsåtgärd

Sammanfattning av granskningen

I akt 11016 gällande ett godmanskap noterade Länsstyrelsen följande. En begäran om entledigande kom in från den gode mannen den 4 juli 2025. I en tjänsteanteckning om samtal mellan ställföreträdaren och nämnden framgick det att huvudmannen inte hade förmåga att yttra sig över bytet. Nämnden fattade beslut om entledigande den 21 augusti 2025. Av ärendet att döma har anhöriga inte fått möjlighet att yttra sig över bytet av ställföreträdare.

Länsstyrelsens bedömning

Innan överförmyndaren tar ställning till om samtycke ska lämnas till en förvaltningsåtgärd av större vikt, ska den omyndige, om han eller hon har fyllt sexton år, eller den som har god man eller förvaltare samt den enskildes make eller sambo och närmaste

släktingar beredas tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan avsevärd tidsförlust (16 kap. 19 § FB).

Länsstyrelsen anser att anhöriga till huvudmannen borde ha fått möjlighet att yttra sig inför bytet i enlighet med 16 kap. 9 § FB. Länsstyrelsen anser att det är av särskild vikt när huvudmannen själv saknar förmåga att yttra sig över bytet. Länsstyrelsen anser att nämnden bör överväga att se över sina rutiner i detta avseende.

Kommentar från nämnden

Enligt nämndens rutin för byte ska, om huvudmannen inte förstår, make/maka/sambo och barn få yttra sig över föreslagen ställföreträdare om det inte är obehövt (t.ex. brådskanie). Om dessa anhöriga saknas kan föräldrar och syskon få yttra sig om det behövs. I aktuellt ärende har nämnden bedömt att syskonen inte behöver yttra sig, eftersom huvudmannen enligt då befintligt läkarintyg förstod vad saken gällde.

Beslut saknas i akt

Sammanfattning av granskningen

I akt 12798 gällande ett förvaltarskap noterade Länsstyrelsen följande. I ärendet kom en begäran om entledigande in den 5 mars 2024. Ett beslut om byte av förvaltare fattades den 16 december 2024. Länsstyrelsen kunde vid inspektionen konstatera att beslutet saknades i akten. Det fanns ett följebrev i akten som refererade till beslutet. Det fanns även ett e-postmeddelande i akten som visade att beslutet hade skickats till förvaltaren via e-post den 8 januari.

Länsstyrelsens bedömning

En god man eller förvaltare har rätt att på begäran bli entledigad från sitt uppdrag. Om godmanskapet eller förvaltarskapet ska fortsätta, är den gode mannen eller förvaltaren dock skyldig att kvarstå till dess en ny god man eller förvaltare har utsetts, om inte annat föreskrivs i 19 a § (11 kap. 19 § FB). Ett beslut om att ett godmanskap enligt 4 § eller ett förvaltarskap ska upphöra och ett beslut om att entlediga en god man eller förvaltare med stöd av 19 a § fattas av rätten. I övriga fall fattar överförmyndaren beslut om upphörande av ett godmanskap och om entledigande av en god man eller förvaltare (11 kap. 19 b § FB).

För varje skriftligt beslut ska det finnas en handling som visar dagen för beslutet, vad beslutet innehåller, vem eller vilka som har fattat beslutet, vem eller vilka som har varit föredragande och vem eller vilka som har medverkat vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet (31 § förvaltningslagen (2017:900) (FL)).

Länsstyrelsen konstaterar att nämnden har brustit i sin dokumentationsskyldighet och uppmanar nämnden att se över sina rutiner.

Kommentar från nämnden

Nämnden har meddelat att skälet till att beslutet inte fanns i akten var en blandning av en funktion i ärendehanteringssystemet och en handhavandefråga. Enligt nämnden är ärendehanteringssystemet nu förändrat så att felet inte ska kunna uppkomma igen.

Beslut om arvskifte

Sammanfattning av granskningen

I akt 12335 gällande ett godmanskap noterade Länsstyrelsen följande. Den 23 oktober 2025 beslutade nämnden om samtycke till ett arvskifte. I beslutet framgick det hur mycket tillgångar huvudmannens tilldelats men inte hur stor andel av boet denna del motsvarar.

Länsstyrelsens bedömning

Ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt, förutom i vissa undantagssituationer, ska innehålla en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande (32 § FL). I förarbetet till bestämmelsen framgår att motiveringsskyldigheten i praktiken gäller för alla beslut som är överklagbara och att undantagsregeln ska tolkas snävt. För att kunna göra undantag krävs att det för myndigheten, vid en objektiv bedömning, i princip ska framstå som självklart att någon motivering inte är behövlig (prop. 2016/17:180 s. 186 ff.).

Länsstyrelsen anser att nämndens beslut om samtycke till arvskifte bör innehålla en motivering som gör att den som läser beslutet kan uppfatta de grundläggande förutsättningarna för beslutet utan att

behöva ta del av övriga handlingar. I ovanstående beslut finns det uppgifter om hur mycket tillgångar huvudmannen tilldelas men inte hur stor andel av boet denna del motsvarar. Länsstyrelsen anser att den uppgiften bör framgå av beslutet och uppmanar nämnden att se över sina rutiner.

Övrigt

Inför Länsstyrelsens inspektion har nämnden informerat Länsstyrelsen om handläggningstiden gällande årsräkningar för räkenskapsåret 2023 och 2024. Den 31 oktober 2024 hade nämnden granskat samtliga inkomna årsräkningar avseende räkenskapsåret 2023, med undantag för tio årsräkningar som följde med överflyttade ärenden. Den 22 oktober 2025 hade nämnden granskat samtliga inkomna årsräkningar avseende räkenskapsåret 2024.

Nämndens kansli består av totalt 23 handläggare som arbetar med överförmyndarfrågor. Rekrytering av en ny enhetschef pågår. I Haninge kommunhus pågår en övergång från fasta till flexibla arbetsplatser. Syftet är att utnyttja lokalerna bättre och att möjliggöra ett ökat samarbete. Överförmyndarnämnden hanterar en mängd känsliga personuppgifter och sekretessbelagt material i sin verksamhet. Övergången till öppna kontorslandskap kan innebära en ökad risk för att dessa uppgifter sprids och det kan därför behöva vidtas förebyggande åtgärder för att minimera den risken.

Rapporten har upprättats av Anna-Karin Alm med Maria Askerlund som medverkande.

Bilaga:

Granskade akter

Kopia till:

Södertörns överförmyndarnämnd

Kommunfullmäktige i Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nynäshamn, Salem och Tyresö

Kommunstyrelsen i Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nynäshamn, Salem och Tyresö

Kommunrevisorerna i Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nynäshamn, Salem och Tyresö

Justitieombudsmannen

Granskade akter

Godmanskap enligt 11 kap. 2 § FB

Akt 19107, 21486, 20777

Godmanskap enligt 11 kap. 3 § FB

Akt 18382, 18470

Godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB

Akt 11941, 18675, 3245, 4387, 15236, 8198, 13837, 18236

Förvaltarskap

Akt 16360, 8614, 18954, 18414, 19719, 6839, 4867, 5436

Förmynderskap

Akt 15254, 16872, 16786, 15363, 15638

Ärenden med byte av ställföreträdare

Akt 12798, 21187, 14597, 22036

Ärenden där det har inkommit klagomål

Akt 14307, 18748, 11016, 3630, 21792, 19918

Ärenden med ansökan om uttag

Akt 21847, 14681, 21849, 13999, 12335

Ärenden där omyndig har lånat ut pengar

Akt 6310p2

Ärenden under uppläggning

Akt 20774, 20864, 21110, 21160

Information om rapport från inspektion av överförmyndare/överförmyndarnämnd

Länsstyrelsen har inspekterat överförmyndarverksamheten i er kommun. Kopia av rapport från inspektionen översänds till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i egenskap av högsta ledning för kommunen och därmed ytterst ansvariga för verksamheten. Kopia av rapport från inspektionen översänds även till kommunrevisionen.

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för kommunernas överförmyndarverksamhet och ska inspektera verksamheten i kommunerna. Vid inspektionen ska Länsstyrelsen granska om överförmyndarens handläggning följer reglerna i föräldrabalken, förmynderskapsförordningen och även i övrigt sker på ett rättsäkert och lämpligt sätt. Länsstyrelsen ska alltid kontrollera dels det av överförmyndaren förda registret över ärenden, dels stickprovsvis utvalda akter.

Inspektionsrapporten är upplagd på följande vis. I sammanfattningen anges på vilka punkter som Länsstyrelsen framför kritik mot verksamheten. Om Länsstyrelsen inte funnit något att kritisera så framgår även det. Under rubriken 'aktgranskning med kritik' redogör Länsstyrelsen för de akter som vi granskat där vi funnit anledning att kritisera någon del av handläggningen. Under rubriken 'aktgranskning utan kritik' redogör Länsstyrelsen för andra rättsfrågor som uppkommit vid granskningen av akterna och vid den efterföljande diskussionen med överförmyndarkansliet. Under rubriken 'övriga frågor' redogör Länsstyrelsen för information m.m. som framkommit utöver aktgranskningen.

Länsstyrelsen kan framföra tre nivåer av kritik: *viss kritik*, *kritik* eller *allvarlig kritik*. Samtliga sammanfattas dock som kritik i den inledande sammanfattningen. Inte undgå kritik är den mildaste formen av kritik och allvarlig den strängaste. När allvarlig kritik framförs ska Länsstyrelsen normalt sett följa upp frågan, antingen genom att begära återrapportering eller genom ett särskilt uppföljande möte/samtal.